

KONVERZIE STAVIEB NA VÝSTAVNÉ ÚČELY

Martin Brhlík
Bakalárska práca
FUA TUL

Úvod

Pre svoju bakalársku prácu som si vybral rekonštrukciu Veletržního paláce Národní galerie v Prahe. V začiatkoch mojej práce som sa snažil čo najviac preskúmať a pochopiť túto historickú budovu keďže jej merítko je obrovské a jednu rekonštrukciu z dielne ateléro SIAL má už za sebou. Snažil som sa pochopiť a preskúmať možnosti ideálneho vystavovania exponátov ako aj podmienky potrebné pre dobré vnímanie výtvarného diela návštevníkom.

Následne som hľadal inšpiráciu vo svete výstavných priestorov. Silnú inšpiráciu mi ponúkla galéria Tate Modern v Londýne. Zaujali ma veľké presvetlené výstavne priestory, poňatie galérie ako rozšíreného mestského prostredia kde sa nekoná len vystavovanie exponátov ale aj ruch života, voľný pohyb, nakupovanie, odpočinkové miesta, tvorivé dielne. Inšpiráciou galérie v menšom merítku mi bola taktiež Slovenská národná galéria v Bratislave. Tá po svojej rekonštrukcii v 70. rokoch aj dnes ohúruje svojou kontroverznou konštrukciou. V návrhoch na jej ďalšiu rekonštrukciu som sa inšpiroval opäť poňatím galérie ako nie len výstavného priestoru ale aj miesta odpočinku a tvorby umenia kde sa výtvarno nielen prezentuje ale aj tvorí.

Tate Modern

Svetovým príkladom toho, ako architektúra nachádza dušu v starých budovách je Tate Modern. Po rekonštrukcii bola otvorená v roku 2000 a je jednou z najväčších galérií súčasného moderného umenia na svete. Je domovom národnej zbierky britského umenia od roku 1900 po súčasnosť a mnohých ďalších diel medzinárodného moderného umenia. Spolu s Tate Britain, Tate Liverpool, Tate St.Ives a Tate Online je súčasťou skupiny Tate. Nachádza sa v hlavnom meste Veľkej Británie, v Londýne, kde sídli v zrekonštruovanej budove bývalej elektrárne Bankside Power Station.

Elektráreň Bankside Power Station bola pôvodne postavená vo dvoch etapách medzi rokmi 1947 a 1963 sirom Gilesom Gilbertom Scottom a ako elektráreň bola uzatvorená v roku 1982. Rozprestiera sa na pozemku o rozlohe 3,43 hektáru na južnom brehu Temže. Bola pôvodne založená na troch priestorových plánoch, z ktorých mal každý vlastnú funkciu. Kotolňa bola situovaná k severnému priečeliu smerom k rieke, turbíny sa nachádzajú uprostred budovy a transformátorová stanica v južnej časti objektu.

V roku 1992 Tate Gallery vyhlásila súťaž o výstavbu novej budovy pre galériu moderného umenia, aby tak vyriešila potrebu nájsť stabilné miesto pre neustále sa rozrastajúcu zbierku moderného umenia. Do súťaže sa prihlásil ateliér Herzog & de Meuron, ktorý vďaka jednoduchosti svojho dizajnu zvíťazili.

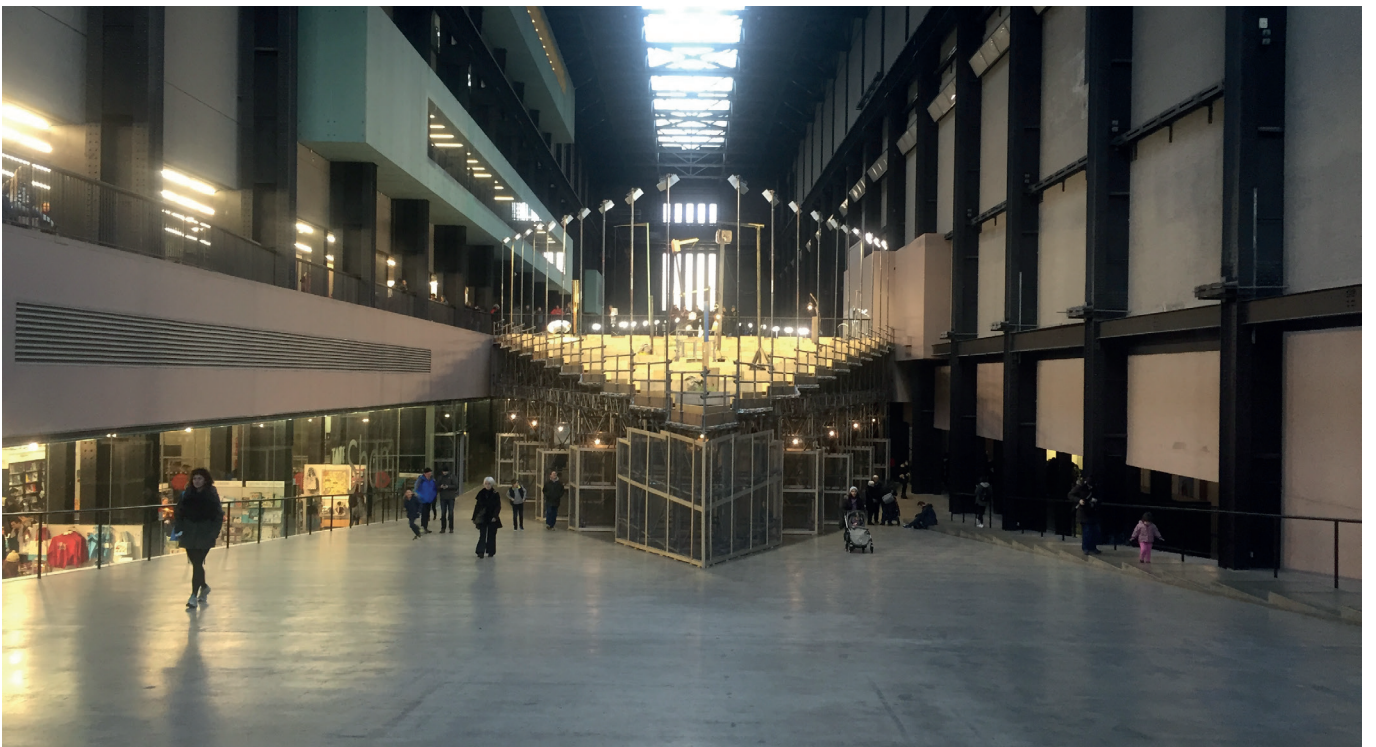
Budova aj po rekonštrukcii naďalej svojím vzhľadom pripomína továreň 20. storočia. Fasáda je obložená 4,5 miliónmi tehál, tie sú rozdelené početnými vertikálnymi oknami, ktoré sa podieľajú na dramatickom osvetlení interiéru. Vnútri zasa jej minulosť pripomínajú betónové podlahy, tmavošedé steny a oceľové nosníky.

Tate Modern má v súčasnej dobe 7 podlaží. Podlažia 1 až 4 slúžia na výstavné účely. Hlavná zbierka sa nachádza v štyroch krídlach budovy. Krídla budovy nesú meno konkrétnej umeleckej témy či objektu. Výstavné priestory nie sú nijak hierarchizované, líšia sa vzájomne rozmermi i proporciami. V každom krídle existujú menšie priestory, v ktorých sa v rámci hlavnej témy pravidelne expozícia obmieňa. Ďalším monumentálnym výstavným priestorom je bývalá turbínová hala. Tá ponúka na ploche 3400 m² možnosť vystavovania nadrozmerných exponátov. Od roku 2004 prebiehali plány na rozšírenie priestorov galérie. Tieto plány sa sústredili hlavne na juhozápadnú časť.

Prvá fáza rozširovania priestorov zahŕňala premenu troch veľkých, kruhovitých podzemných olejových nádrží používaných povodnou elektrárnou na verejnosti prístupný výstavný priestor. Táto časť bola otvorená 18.7.2012. Nádrže slúžia ako výstavný priestor pre videoart ale aj ako klasický výstavný priestor exponátov a auditória.

Druhou fázou bolo postavenie pyramídovej novostavby taktiež z dielne tvorcov Herzog & de Meuron, ktorá bola otvorená v roku 2016. Nová výstavná budova Tate modern bola postavená nad nádržami na olej. Stavba má členenú pyramídovú geometriu. Touto dostavbou galéria zdvojnásobila svoj výstavný priestor. Novostavba je veľmi silnou dominantou v severnom pohľade do panoramatu Londýna. Starý a nový Tate pôsobia ako celok, keďže na novostavbu bolo použité to isté murivo ako u starej budovy elektrárne. Plášť je horizontálne perforovaný a v noci takto budova žiari do svojho okolia.

Múzeum umenia a galéria Tate Modern ohúri návštevníkov svojím veľkým priestorom, ktorý sa tvári akoby tam už bol dlhé roky. Industriálny vzhľad, materiálková strohosť a čistota spojená s krásnym umením láka davy návštevníkov.

Slovenská národná galéria

Slovenská národná galéria bola založená 29.7.1948. Sídli v hlavnom meste Slovenskej republiky, v Bratislave, a v dnešnej dobe pozostáva z komplexu objektov, kam patrí pôvodná budova barokových Vodných kasární s jej modernou prístavbou (premostením južného krídla) a Esterházyho palác na nábreží Dunaja.

Od jej založenia v roku 1948 sa intenzívne riešila otázka hlavného sídla galérie. Nakoniec bolo rozhodnuté o jej umiestnení do budovy barokových Vodných kasární. Vodné kasárne boli postavené medzi rokmi 1759 až 1763 podľa návrhu architektov G. B. Martinelliho a F. A. Hillebrandta. Pôvodne štvorkrídlová baroková budova slúžila ako rezidencia mestskej polície. V rokoch 1940 a 1941 bolo pri úprave nábrežia Dunaja zbúrané predné krídlo budovy, čím vznikol otvorený priestor. Komplex Vodných kasární bol Slovenskej národnej galérii pridelený na prelome rokov 1950 a 1951. Po ich prvotnej rekonštrukcii, ktorej autormi boli architekti Florians a Rozmáň, bola v máji 1955 galéria otvorená verejnosti. Onedlho po jej otvorení však priestory prestali byť pre jej potreby dostačujúce.

V roku 1963 vyhlásil Zväz slovenských architektov architektonickú súťaž na dostavbu Slovenskej národnej galérie. Zúčastnili sa jej štyri kolektívy autorov, z ktorých ako najlepší obstál kolektív architekta V. Dedečka.

Podľa prvotného Dedečkovho návrhu sa nová stavba galérie mala rozprestierať aj na severozápadnej strane stavebného bloku do Paulínyho ulice a mala zabráť aj plochu funkcionalistického objektu vedľa hotela Devín. Daný objekt mal byť odstránený.

Dedečkov definitívny návrh diferencoval jednotlivé objekty a podlažia výškovo aj hmotovo. Na tú dobu to bol projekt futuristicky a konštrukčne veľmi odvážny ako to u architekta Dedečka bývalo zvykom. Ten zvládol veľmi dobre navrhovanie dômyselných a esteticky vzhľadných konštrukcií. Sám svoj návrh opisoval ako triezvy a racionálny.

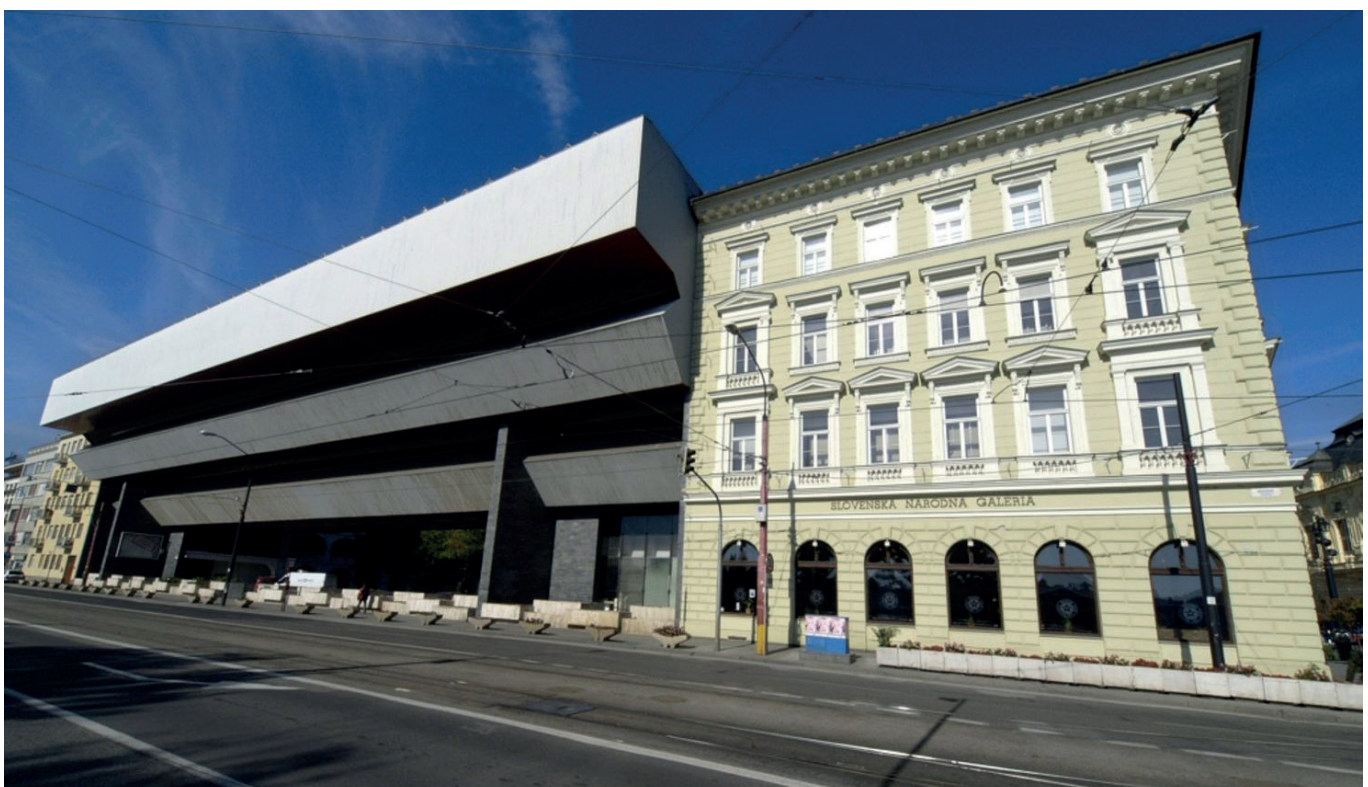
Nad starú budovu a povalu bolo pristavané jedno podlažie s ideálnym výstavným horným osvetlením cez presklennú stenu. Z prvého a druhého poschodia je historická budova spojená s novým južným krídlom. V spolupráci s Mostárňami Brezno vyzdvihli architekti nábrežné krídlo budovy tak, že stavbu na stĺpoch vystriedala mostná konštrukcia. Vzniklo tak premostenie, ktoré sa stalo najkontroverzejším dielom slovenskej architektúry. Architekti tak vyriešili požiadavku na odkrytie priehľadu do nádvorja a na historickú budovu Vodných kasární. Most tvoria štyri oceľové priehradové nosníky, ktoré preklenuli rozpon 70 metrov. Podpory majú od seba vzdialenosť 54,5 m, sú široké 30 cm. Oceľovú konštrukciu majú aj ostatné nové časti. Niektoré zaujímavé časti konštrukcie viditeľné zo stavby, sú dnes skryté. Plášť konštrukcie bol vytvorený zo siropexových panelov, s konečnou povrchovou úpravou zo smaltovaného hliníkového plechu bielej a červenej farby. Južné krídlo má vo všetkých podlažiach horné osvetlenie zo severnej strany, z južnej strany je bez otvorov, čím je chránené pred dopravným ruchom a nežiadúcim osvetlením.

Slávnostné otvorenie novo zrekonštruovanej galérie sa konalo 1.3.1977. Súčasťou nového areálu sa teda stala nová prístavba - premostenie, administratívna budova, amfiteáter a knižnica. Projekt bol prvou novostavbou v oblasti kultúry a je dodnes jedinou veľkou galerijnou novostavbou na Slovensku.

Premostenie je v súčasnej dobe od marca 2001 uzatvorené z dôvodu havárijného stavu. Tým galéria prišla o 1800 m² najzaujímavejšieho výstavného priestoru. Havárijný stav je o to horší, že znehodnocuje galériu ako z exteriérového pohľadu tak aj jej celkové fungovanie keďže sa z neho šíri vlhkosť a plesne do ostatných krídiel objektu.

V súčasnosti od polovice januára 2016 prebieha ďalšia rekonštrukcia, modernizácia a dostavba areálu Slovenskej národnej galérie. Autormi projektu sú Architekti BKPŠ, Martin Kusý, Pavol Paňák. Ukončenie rekonštrukcie je plánované na rok 2018. V rámci nej má byť opravené Premostenie, knižnica, amfiteáter, administratívna budova, historická budova Vodných kasární, ktorá je národnou kultúrnou pamiatkou. Mala by pribudnúť novostavba depozitárneho domu, obnoviť sa nádvorie, hospodársky dvor, spojovacia ulička a chodníky. Galéria by sa mala stať rozšíreným mestským priestorom.

Slovenská národná galéria je na dnešné pomery stredne veľkou galériou, ktorá však má potenciál na to aby uskutočňovala veľké a zložité výstavy. Postupne sa vyvinula v tradičné múzeum krásnych umení domácej, ale aj širšej, európskej proveniencie. Od začiatkov jej vývoja dôležitú úlohu predstavovalo zberateľstvo diel 20. storočia ako aj mapovanie živej umeleckej kultúry. V priebehu vývoja sa jej rozsah rozšíril na ďalšie sféry vizuálnej kultúry: obohatila svoju činnosť o akvizície artefaktov úžitkového umenia, priemyselného výtvarníctva, fotografie a scénografie, ako aj mapovanie špecifického fenoménu insitného umenia, neskôr sa jej zberateľský program rozšíril o artefakty spojené s vývojom architektúry a o iné médiá.

Galerie Benedikta Rejta

Po novembri 1989 sa s veľkým ohlasom v odbornej zahraničnej i domácej tlači stretla prestavba Galérie Benedikta Rejta v Lounech. Autorom prestavby je profesor architektúry na pražskej Akadémii výtvarných umení a bývalý člen SIAL, Emil Přikryl.

Galéria sídli od 60. rokov 20. storočia v barokovej budove bývalého pivovaru v Lounech. Ten sa pre jej potreby začal upravovať už skôr. K historickej budove mala byť pristavaná nižšia budova s átriom uprostred. Kompletná rekonštrukcia však výrazne pokročila až po roku 1989, kedy do funkcie riaditeľky galérie nastúpila doktorka Alica Štefančíková, ktorá v roku 1992 zadala vytvorenie návrhu na rekonštrukciu stavby práve Emilovi Přikrylovi, Tomášovi Bezpalcovi a Tomášovi Novotnému.

Budova je situovaná v jednej z ulíc vedúcich na námestie Loun a zároveň na svahu hradného valu, ktorý smeruje k toku Ohry. Návrh pracovnej skupiny Emila Přikryla kládol dôraz predovšetkým na pôvodnú budovu pivovaru. Přikryl sa rozhodol ponechať z novej budovy iba časť priliehajúcu k tej starej. Prázdna plocha pred budovou bola vyložená drevenými doskami, do ktorých sú vstavané betónové stĺpy. Vonkajšok budovy zaujme jednoduchými detailmi otvorov pre okná a dvere a tvarovaním svetelných kanónov nad prístavbou zo 60. rokov.

Za skvost architektúry 90. rokov je však považovaný hlavne interiér galérie. Objekt je dvojpodlažný. Vchádza sa doň dverami z ocele a skla. Druhé podlažie je vstupné. Vo foyer sa nachádza pult na predaj vstupeniek a oproti šatňa. Z centrálnej osy objektu odstupujú jednotlivé krídla galérie. O poschodie nižšie je možné zostúpiť výťahom či po schodišti. Práve tam si návštevník uvedomí, že sa nachádza v historickej budove.

V zrekonštruovanom priestore je cítiť úctu k histórii budovy. Architekti sa snažili využiť už existujúce prvky, ktoré boli dané interiéru už predchádzajúcimi staviteľmi, nájsť v nich logiku a zdôrazniť jedinečné geometrické tvary. Iba použité materiály boli zvolené podľa súčasných požiadavkov. Návštevníci tak môžu obdivovať pôvodné dispozície pivovaru, výhľad na rieku Ohru, umiestnenie výťahu, či remeselnícke detaily. Všetko je jednoduché a účelné. Stĺpy rytmizujú členenie interiéru galérie. Ako umelecké dielo samo o sebe pôsobí v interiéri fascinujúca hra so svetlom a priestorom, svetlo vystupuje a dopadá presne tam, kde je treba. Práve fakt, že architektonické dielo, ktoré sa na tomto mieste podarilo Přikrylovi vytvoriť, prebíja samotné vystavované diela, bol novej budove galérie často vytýkaný. Celkovo je však priestor veľmi flexibilný, sám posobí ako doplnok k vystaveným umeleckým dielam. Galéria slúži na účely vystavovania diel českého abstraktného a minimalistického umenia. Z dôvodu narušenia statiky budovy pri poruche kanalizácie, ktorý bol zistený v roku 2009 s graduujúcimi následkami zapríčinil to, že je galéria v súčasnosti až do odvolania uzatvorená.

ZDROJE

wikipedia. . [online]. [cit. 2016-06-09]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Tate_Modern

designmagazin. . [online]. [cit. 2016-06-09]. Dostupné z: <http://www.designmagazin.cz/architektura/62395-herzog-de-meuron-postavili-novy-tate-modern.html>

archiweb. . [online]. [cit. 2016-06-09]. Dostupné z: <http://www.archiweb.cz/buildings.php?&action=show&id=256>

archdaily. . [online]. [cit. 2016-06-09]. Dostupné z: <http://www.archdaily.com/429700/ad-classics-the-tate-modern-herzog-and-de-meuron>

tate. . [online]. [cit. 2016-06-09]. Dostupné z: <http://www.tate.org.uk/visit/tate-modern/new-tate-modern/building>

týždeň. . [online]. [cit. 2016-06-09]. Dostupné z: <http://www.tyzden.sk/casopis/8597/galeria-premostenie-rekonstrukcia/>

YIMBY. . [online]. [cit. 2016-06-09]. Dostupné z: <http://bratislavayimby.blogspot.cz/2015/07/buducnost-slovenskej-narodnej-galerie.html>

wikipedia. . [online]. [cit. 2016-06-09]. Dostupné z: https://sk.wikipedia.org/wiki/Pr%C3%ADstavba_Slovenskej_n%C3%A1rodnej_gal%C3%A9rie

idnes. . [online]. [cit. 2016-06-09]. Dostupné z: http://bydleni.idnes.cz/galerie-benedikta-rejta-0vs-/architektura.aspx?c=A111209_140337_architektura_rez

archiweb. . [online]. [cit. 2016-06-09]. Dostupné z: <http://www.archiweb.cz/buildings.php?&action=show&id=639&type=arch>